

Locuinta Redactorului

si

Cancellaria Redactiunii

e in

Strada tragatorului (Lé-
vésatoza), Nr. 5.

Scrisorile nerandate nu se voru
primi decat numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Domnec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lunc . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lunc . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

proa. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lunc 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inserțiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca tim-
brale pentru fiesce-care publica-
tiune separatu. In loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

De pre campulu resbelului.

Scirile despre luptele d'in 25. panna in 27. nov., intemplate parte pre lini'a Gien, Vendome si Le Mans, parte in nordulu Parisului, in directiune spre Amiens, ni anuncia despre inceputulu unei loviri mari, ce se accepta degia de mai multu tempu. Lupte decizitorie inca nu s'au intemplantu pre nici una linia, inse cu tote acestea, lovirea de la Amiens se pote privi de una lupta importanta. Catu despre rezultatulu acestei lupte, despre carea raportaramu in numerulu trecutulu alu diuariului nostru, prusii si-vindica invingerea pre partea loru, era buletinulu francescu comunica ca trupele francesce si-au timentu pusetiunile loru, prin urmare, ambele parti credu ca au fostu invingatorie; de unde nu incapa nici una indoieala, ca lupt'a de la Amiens a fostu pre catu se pote de sangerosa.

Este probabilu, ca armata francesca de la Loire va ataca si bate mai antaiu pre principele Fridericu Carolu, pre candu contele Kératry tiene in siachu pre marele-duce de Meklenburg intre Loire si Sarthe. — Totu asi de verosimila este si impregierea, ca generalulu Trochu va incepe ofensiva in unire cu bravulu erou de la Orléans, generalulu Aurelles de Paladine, ce'a ce se pote deduce d'in canonada nocturna d'in 26. nov., intemplata d'in forturile d'in sudulu Parisului.

Nu incapa indoieala, ca situatiunea militara atatu de la Parisu, catu si de la fluviule Loire si Sarthe, a devenitu degia forte expansiva, asi incatu acum'a ne potemu accepta in totu momentulu la evenimente mari si decizitorie.

Dupa scirile mai recinti, generalulu Garibaldi, incungiurandu trupele nemtiesci ale generalului Werder, a ajunsu in departamentulu Vogesiloru, si in 26. nov. s'a aflatu in apropierea de la Remiremont. In 27. nov., generalulu Werder s'a pusu in miscare, si la Pasques, trei mile in departare sudica de la Epinal, a datu preste arrieregard'a lui Garibaldi.

Correspondintele d'in Tours alu diuariului anglesu „Times“ ni presinta unu tablou despre inarmarile d'in vestulu, nordulu si sudulu Franciei, care promite cele mai mari sperantie pentru gloriosu republica francesca. Asi, intre altele, comunica urmatoriile detaiuri interesante: „Afaru de armata de la Loire, mai existe si una armata considerabila de rezerva sub conducerea contelui Kératry, carea cresce si se organizeza pre tota diu'a. Acesta armata se numesce „armata de vestu“, inse ea nu e nici mai multu nici mai putienu, decat rezerv'a armatei francesce de la Loire. La spatele acestoru doue armate sta totu sudulu si vestulu Franciei in arme. Aceste poteri se urca la doue milioane luptatori, cari se potu numai de catu organizat si tramite in bataia. Numitulu corespondinte mai adange, ca poporatiunea francesca a salutatu cu entuziasmu decretulu guvernului, relativu la rescol'a in masse, si ca se inroleza forte multi omeni, cari nu apartienu clasei de etate, prevediuta in acestu decretu. Oficierii se resuescu d'in tote poterile pentru a exercita in arme aceste masse. — Generalulu Aurelles de Paladine e unu barbatu carele pune mare pondu pre disciplina; elu a aflatu una massa neorganizata, si a facutu d'in ea una armata regulata. Dupa tote ce am potutu vedé, termina corespondintele de mai susu, trebue sa conchidu, ca acestu generalu domnesce pre deplinu a supra trupeloru sale.“

Unu buletinu oficialu d'in Tours, datatu d'in 26. nov., publica raportulu generalului Aurelles despre lupt'a de la Culmiers, d'in 9. nov. Numitulu raportu comunica fapte cunoscutu degia, cari au premersu si urmatu reocuparii Orléans-ului; signalizeza retragerea in disordine a inamicului, ale carui-a pusetiuni fure ocupate de trupele francesce; in fine, constateza, ca curagiulu si tenacitatea infanteriei si a gardeloru mobile, cari au participatu prim'a data in lupta, nu se potu in destulu admirá.

Diuariulu „Journal de l'Eure“ publica, cu privire la lupt'a de la Eure, urmatoriile date:

„Lupt'a a avutu locu in padurea de la Bézy si Gamiilly. Bravele garde mobile d'in Ardèche au intratu in lupta cu insuflete forte mare, atragundu a supra li admiratiunea conducatoriloru loru. Cu acesta ocaziune s'au prinsu doue-spre-diece cara incarcate cu fuzigiu, victualie, munitiune si cu alte obiecte; era prusii fure persecutati da poporatiune cu pietre, aradandu dupa sine celu putienu una suta de fetiori.“

Relativu la luptele de la Chateauf, intemplate in padurile de pre drumulu ce conduce la Le Mans, primiramu mai multe raporturi, cari constata unanimu, ca acele loviri au fostu forte veheminte. Asi in unu raportu alu diuariului „Schlesische Ztg.“ cetimu urmatoriile date: „De la Dreux panna la Rotrou se estinde unu complexu intregu de paduri cari sunt taiate de mai multe riuri mici, intre cari celu mai insemnatu e riulu Blaise, care se versa in Eure, in apropierea cetatii Dreux. In aceste paduri se iviau necontenitu francitireuri, garde mobile, ba chiaru si trupe de linia, inse panna in 9. nov. nu s'a intemplantu nici una lovire mare pre intrega lini'a.“

„Armata de la Loire, sub conducerea generalului Aurelles de Paladine, porni numai de catu de la Tours spre Orléans, si respinse corpulu de armata bavaresu sub generalulu Tann preste fluviulu Loire. In urm'a mai multoru loviri, bavaresii se aflara constrinsi a se retrage la Chartres d'innaintea poterii prevalente. In 15. nov. frontulu trupeloru fu asiedatu spre sudu. Inse, de ora-ce intr'ace'a au fostu sositu sciri, ca inamiculu (francesii) innaintea in masse mari spre Dreux, in 16. nov. se facu una miscare, carea fu esecutata degia in 17. nov.“

„Divisiunea 17., carea statiuna la Nogent, Maintenance si Eprenon, fu tramisa spre Dreux, si, dupa una lupta scurta, ocupa cetatea si facu una multime de prisionieri. Trupele francesce de acolo nu apartieneau armatei de la Loire, ci armatei de vestu, si consiteau ce'a mai mare parte d'in garde mobile si francitireuri. Trupele marele-duce de Meklenburg inca s'au miscatu in diu'a ace'a spre vestu, pentru a ocupa lini'a Blaise. Divisiunea 22. innainta d'in Chartres spre Chateauf si contra sateloru St. Sauveur si Levasville, pre candu, in partea sudica de aci, corpulu de armata bavaresu si-lua calea parte spre Chateauf, parte spre La Ferté Vidame. Ambele aceste colone n'au participatu in lupt'a d'in 17. nov.“

„Abi in 18. nov. se intemplara nescu loviri langa padurea Lisiere. Dupa-ce i-succese divisiunei 17. a ocupa cetatea Dreux si, prin urmare, a rumpe lini'a ace'a, primi ordinulu d'a merge spre sudu, pre candu divisiunea 5. de cavaleria, numita Rheinhalten, avea sa strabata pre Dreux. Celelalte colone aveau sa continue mersulu in directiunea apucata, si dupa ace'a sa faca una miscare in stanga spre sudu. Estu-modu divisiunea 22. plecá, in 18. nov. demaneti'a, d'in bivouacurile sale de la St. Sauveur si Levasville, pentru ca sa treca prin padure, si dupa ace'a, la marginea vestica a ei, sa se ide calea spre sudu. Drumulu, pre care innainta regimentulu alu 94. si 83, era stricatu cu totul, asi incatu colon'a se misca numai forte incetu. La capetulu satului St. Jean, care se afla la marginea padurii, regimentulu alu 94. fu primitu cu puscature d'in partea onoru francitireuri, cari inse se indepartara numai de catu. Satulu era parasitu de toti locuitorii, si, preste totu, nu se mai ivea nici urma de inamicu. Intre ace'a, negura, carea s'a fostu asiediatu demaneti'a, deveni totu mai desa si mai nepenetrabila. Cu tote aceste, batalionulu primu d'in regimentulu 94. innainta prin padure pre drumulu ce conduce de la St. Jean spre Torcy. Batalionulu de venatori se misca d'in deretrulu batalionulu primu, pre candu regimentulu alu 83. se afla in Marville - les - Bois. — Dupa ce batalionulu primu a fostu innaintatu catu-va tempu in padure, francesii lu-intimpinara numai de catu cu unu focu violeinte, ce'a ce causa, ca batalionulu de venatori sa intre in padure prin partea sudica, pentru a-i da ajutoriu. Dupa ace'a se escu una lovire mai lunga

care durá aproape done ore, fara ca nici una parte sa fi potutu strabate innainte. Francesii incercara de repetite ori unu atacu cu bajonet'a, inse fure respinsi totu-de-un'a, si, dupa-ce ajunsu si ajutorulu batalionulu de venatori, inamiculu fu respinsu d'in padure spre Torcy, era regimentulu alu 83. facu, in statu, 135 de prisionieri. — Perderile nemtiloru, suferite cu acesta ocaziune, se specifica la 105 fetiori, d'intre cari 18 morti; francesii au 20 morti si mai multi raniti; preste totu s'au facutu 350 prisionieri (Diuariulu „Frankfurter Ztg.“ reduce numerulu prisionieriloru francesi la 150, de unde se vede, ca nemtiloru li s'a prefacutu in natura d'a mistifica adevverulu si, prin urmare, d'a seduce opiniunea publica).

„Chateauf fu ocupatu degia in 17. nov. de trupele nostre; era francitireuri s'au retrasu la Torcy. Despre miscarile inamicului inca nu scimu nimic'a. Trupele francesce, nu cari amu avutu d'a face la Chateauf, sunt parte mare garde mobile, inse s'au aflatu si militari veterani de linia, cari apartienu regimentulu alu 33. Aceste trupe s'au luptatu in tote loviri cu tenacitate si bravura mare.“

Unu telegramu oficialu d'in Tours, datatu d'in 29. nov., comunica, ca in 28. nov. avu locu una lupta viua in frontulu armatei francesce de la Loire, intre Montargis si Pithiviers. Prusii fure respinsi pre tote punctele cu perderi e. francesii au facutu una multime de prisionieri, au ocupatu unu tunu. — Altu telegramu d'in Berolinu, datatu d'in 29. nov., contine Versailles, 28. nov. Dupa lupt'a gloriosa d'in cetatea Amiens fu ocupata de trupele nostre principele Fridericu Carolu comunica: Corpulu de 10. de armata, fiindu atacatu in 28. nov. de trupele inimice multu mai numeroase, s'a concentrat la Beaune, unde s'a sustienutu gloriosu, si dupa media-di fu spriginitu, in presiuti'a regelui, divisiunea 5. si de prim'a divisiune de cavaleria, perderile nostre facu aproape la 1000 fetiori, ale inamicului sunt forte considerabile; amu pierdut mai multe sute de prisionieri; lupt'a s'a terminat dupa 5 ore.

Comparandu aceste doue buletine, nu incapa indoieala, ca armata nemtiesca fu batuta incescu ochiloru betranului rege Vilhelmu. Lupt'a incepu in frontulu armatei francesce de la Montargis, intre Montargis si Pithiviers, si prusii, dupa ce fure batuti pre tote punctele, s'au concentrat la Beaune, ce jace langa Pithiviers.

Unu telegramu oficialu d'in Berolinu, datatu d'in 29. nov., contine: Versailles, 28. nov. Dupa catra regin'a: Ieri s'a intemplantu una lupta gloriosa in directiune sudica de la Amiens, la care participatu generalulu Manteuffel cu unu corp d'in armata prima. Perderile inamicului facu multe mii morti si raniti, 700 prisionieri, stindardu alu gardei mobile; perderile nostre sunt considerabile.

Scirile mai recinti, venite d'in Tours, datate in 26. nov., comunica, ca la fluviulu Loire se accepta una lupta mare. Cu ocaziunea mai multoru loviri de avangarde, trupele francesce au eluptatu avangardele aripa stanga si dreapta, precum si in centru. Inamiculu cerca in continuu a incungiura aripa stanga a francesiloru pre partea de catra Vendôme. — Dupa scirile francesce oficiali, datate in 26. nov., prusii au ocupatu in 23. nov. Manenche, in 26. nov. St. Calais; dupa ace'a au innaintat la St. Cosme. — Comandantele gardei natiunale de St. Calais fu destituitu d'in postululu seu, asi ca a impededatu apearerea cetatii. Ieri s'a pierdut unu satu una colona prusesca in Chateauf, care jace in departare de 27 kilometre de la Vendôme. Se crede, ca ace'a si-a perditu calea d'in negurei. — Unu telegramu d'in Tours, datatu d'in 29. nov., demitiesce scirile prusesce, ca in 28. nov. au parasitu cetatile Ladon si Mezières, si prinsu unu generalu francescu.

Dupa unu telegramu oficialu d'in Tours, datatu d'in 30. nov., francesii atacara, in 28. nov. pre prusii la Etepagny unde erau prevediuti sa fie tiuri si ocupara loculu cu asaltu. — In

fugii în toată parțile; perdură 8 ofițeri, 60 morți și 100 prizonieri, unu tunu, unu numeru mare de cai și 3 cara cu muniții; perderile francesiloru facu 5 morți și 15 raniti.

Cestiunea orientala și tienut'a diarielor d'în Romani'a.

Diariul „Romanul“ de la 13 nov. st. v. observa cu privire la afacerea Orientalului, următoriele: „Revenindu la Oriente, s'eu mai exactu, reintrandu in Oriente, unde trebuie s'eu fimu necontenitu cu inim'a și cu sufletulu în asemenea momente, vomu observá cã, dupa una telegrama a diariului „Lloyd de Bucuresci“, Rusi'a voiesce s'eu consacre indata și prin fapta actulu s'eu diplomaticu, care a emotiunatu întreaga Europ'a. Depesi'a numitului diariu spune, cã Rusi'a a cumperatu d'în Americ'a una flota cuirasata, carea în curundu va sosii în Dardanele. Daca ac'asta scire este adeverata, apoi în curundu vomu vedé lamuritu ce va resulta d'în circulara principelului Gortschakoff, cã ci Angli'a, fiindu stapana pre Gibraltar, pre unde este nevoita s'eu treca flota rusesca, tunulu d'în fortulu neatacabile de la Gibraltar va spune lumea, daca Angli'a p'imesce desfiintierea tractatulu de la 1856, s'eu daca se va urmá una noua cruciata europea contra colosulu nordului, de asta data aliatu cu Prusi'a, și acitiatu și împinsu la lupta de dins'a.

În numerulu 251 de la 14. novembre alu „Pressei“ cetim urmatoarele: „D'în toate cele publicate până acum în privinț'a notei principelului Gortschakoff resulta, cã cestiunea revisiunei tractatulu d'în Parisu, de-si nu e resolventa, dar' e ore cum pre cale de a se resolve în conferinție, și fără a se vedé până acum pericolulu unui rebelu imminente. Responsulu lordulu Granville este demnu, energeticu chiaru, dar' cu unu tonu conciliante și fără tunetulu de rebelu imminente. Ministrulu Angliei protesta mai cu sema contra formeii, sub care Rusi'a a creditu s'eu se declare liberata de obligatiunile ce-i impune tractatulu d'în Parisu; areta calea pre care ar' fi trebuitu s'eu proceda, adresandu-se la poterile signatarie ale acelu tractatu er' nu prin una singura lovitură, dar' nu se pronunția în modu resolutu a supr'a fondulu. Lordulu Granville si-face destule rezerve de discutiune diplomatica, ce'a ce probabilmente va conduce la unu congrasu european. Pasagiulu celu mai accentuatu d'în not'a engleza este urmatoriu :

„Nu este de trebuinț'a s'eu adangu, cã guvernulu M. S. a primitu ac'asta comunicare cu adunca parere de reu, fiindu-cã prin ea se deschide una discutiune, care ar' poté s'eu gndui întielegerea cordiale, ce amu cautatu totu de-un'a s'eu intratenemu cu imperiulu Rusiei. — D'în aceste motive, guvernulu M. S. nu pote nice de cum s'eu aprobe atitudinea anunțata de principele Gortschakoff.“ — Si la urma: „Ori-care ar' fi fostu rezultatulu unor asemenea comunicatiuni, — s'ar' fi evitatulu prin ac'ast'a pericolulu unor complicatiuni viitorie, și unu precedentu forte periculosu pentru valoarea tractatelor Internationalu.“

„Tonulu acestei note engleze dar', continua „Press'a“, deschide una campania diplomatica, care nu se scie nice candu, nice cum se va terminá, cã ci éta cã diariulu „Times“ dă s'eu se întielega, cã unu congrasu, fără Franci'a, nu ar' avé toate elementele, d'în cari trebuie s'eu fia compus, de ora-ce rebelulu în Franci'a se continua.

„Chiaru daca Rusi'a, dice „Times“, ar' fi cerutu unu congrasu, fără participarea guvernulu francezu, care a contribuitu mai multu la succesulu rebelulu Crimeei, cabinetulu britanicu nu ar' fi primitu ac'asta cerere. Angli'a a facutu rebelulu și a inchiatatu tractatulu în unire cu Franci'a; Rusi'a s'a îngagiatu cãtra Franci'a și celelate poterii, ca-si cãtra Angli'a; și Franci'a, fiindu de-o-cam data împedecata de a parteicipá la deliberatiunile unei conferinție, și de a si espune liberu opiniunea sa, elementele unui congrasu nu exista.“

„Noi vomu urmari, adauge „Press'a“, aiatu limbagiulu diplomatiei, cãtu si alu diaristiceii straine, mai alesu alu celei engleze, spre a vedé, dupa tonulu ce va luá, daca incidentulu radicate Rusi'a se va poté terminá, precum se spera, una cale pacifica, s'eu va complicá situatiunea opei.“

tratarea processului de ssa contr'a „Federat.“

nov. înainte camerei juratiloru d'în Pest'a.

Fribunalulu de pressa este compus d'în urmatorii: Iosifu Sárkány, presiedinte, Ignatiu Polgár

și Ferdinandu Paizs. Notariu: Iuliu Ghiczey. Interpretu: Iuliu Benedek.

Represintantele procurorului generalu: Bartolomeu Rozgony. Acusatulu: Ionu Porutiu, redactore alu „Federatiunei.“ Aperiatoriulu acusatului: B. Em. Stanescu, deputatu dietalu.

Pre banc'a juratiloru: Constantinu Olaj, Carolu Szelényi, Iacobu Gráf, Iosifu Gebhardt, Hugo Geörcb, Franciscu Vécsey, Ludovicu Szabó, Mauritiu Than, Antoniu Zichy, Iosifu Révay, Stefanu Gérgoy și Stefanu Károlyi. Suplenti: Iuliu Mári, G. Perlaky.

Dupa ce juratii, stenografi și interpretele depusera juramintele recerute de lege, presiedintele, Iosifu Sárkány, deschide pertractarea, lasandu a se cett înainte de toate actulu de acusatune, publicatu și în Nr. 113, de la 16/4. novembre an. c., alu acestui diurnalu.

Se cetece în traducțiune magiara autentica întregu articulu incriminat, aparutu în Nr. 72 alu „Federatiunei“ de la 5. augustu st. n.

Bart. Rozgony, procurorulu generalu, ié apoi cuventulu. Elu caracterizeza tempulu, în care a aparutu articulu, d'icundu cã, pre acelu tempu, Europ'a erá la începutulu unui rebelu, cã întreaga press'a d'în patria sentiá importanț'a momentulu și se adresá cãtra cetățianii terei cu unu apelu unanimu, ca s'eu fia în contielegere facia cu pericolulu amenințatoriu. Singuru acusatulu fu, care si-radicea vocea contra armoniei. Elu uitá, cã Ungaria a impartitu toate drepturile sale în mesura egale cu toate natiunalitátele, și dede în acelu articlu cea mai pregnantu expresiune urei sale cãtra magiari; în unu asemenea tempu, acusatulu s'eu nesuiu a demonștrá d'în toate poterile, cã situatiunea poporulu romanu d'în imperiulu austro-magiariu este de natura de a-lu face s'eu prinda armele contra acestui imperiu. Acusatulu a recunoscutu, cã însu-si a scrisu și a publicatu articulu provocatoriu și agitatoriu; prin urmare, este lamuritu, cã d'înșu a voitu a ascurá unu efectulu articulu s'eu. D'în toate aceste cerustantie este evidentu, cã acusatulu a comis unu delictu de pressa. În fine, oratorele roga pre jurati, ca s'eu enuncie verdictulu „culpabilu“ a supr'a acusatulu d'în caus'a, cã a provocatu pre romani d'a nu se supune auctoritatiloru publice. Într'adeveru, — finescu procurorulu generalu, — acusatulu este cu atât mai culpabilu, cu câtu mai toti articlii s'eu, precum se va vedé nu preste multu și d'în unu altu articlu incriminat, unde provoca pre Romani'a d'a se inarmá contra Austro-Ungariei, se reducu la sensulu simplu: „Ceterum, Hungariam delendam esse censeo.“

Dupa ac'asta acusatune urmá:

Discursulu de apărare

pronunțiatu de

Ionu Porutiu.

Onorabili jurii!

Pusetiunea mea d'a me apărã contra acusatuneii nefundate a Domnului procuror generalu, este în cãtu-va delicata cã ci, în articulu incriminat, eu am apărãtu drepturile natiunei romane și am demonștratu situatiunea sa trista în imperiulu austro-magiariu. Dreptu ac'ea, asiu fi tienutu de justu și ecuitabilu, ca în ac'asta cauza s'eu fia judecatu unu juriu compus d'în connatiionali de ai mei, cari aru fi cunoscutu, pote, mai bine causele, pentru cari am scrisu și publicatu articulu incriminat. Cu toate aceste eu am deplina încredere în iubirea de dreptate și în imparțialitatea DVostre, domniloru jurati, cã, liberi de ori-ce preocupatiune și consideratiuni unilaterale, me veti absolve de acusatunea grave a Dluui procurorului generalu, și nece cã me plangu pentru dificultatea ce mi-face intru apărarea mea întrebuintiarea limbei magiare, carea nu este limb'a mea materna.

Ide'a fundamentale și esenț'a articulu incriminat este, cã romanii d'în Austro-Ungaria sunt nemulțumiti cu toate institutiunile de dreptu publicu și privatu în vigore, și cã, prin urmare, nu aru senti în sine entusiasmulu necesariu atunci candu, într'unu momentu criticu, aru trebui s'eu apere cu sangele loru aceste institutiuni, pre cari ei le considera de injuste. Si apoi, pentru ca unu periculu esternu nepreveditu s'eu afe în contielegere și gata spre sacrificie pre diferitele natiuni locuitorie în ac'asta țiera, — întielegu mai vortosu pre natiunea romana, alu carei-a fiu sum, — eu tienu de inevitabile leniscea interna și, ce'a ce este condițiunea principale a ac'astei-a, multumirea natiuniloru d'în țiera. Nu întielegu eu ac'el ac'ea multumire cereasca, carea este impossibila pre acestu pamentu, ci întielegu una multumire posibilu și conforme impregiurãrilor nostre.

Este adeveratu, cã în articulu meu incriminat am constatatu fapte triste, pentru ca guvernulu s'eu pota preveni reulu înca de timpuriu; înse nu am provocatu nece cu unu cuventu pre romani d'a nu se supune auctoritatiloru legali și d'a refusá obligatiunea loru militare; nu m'am adresatu eu prin articulu incriminat cãtra romani. — Ac'ast'a erá de prisosu, cã ci romanii sentiescu și cunoscu în destulu situatiunea loru funesta, — ci m'am adresatu francu și sinceru cãtra guvernulu magiariu, ca s'eu repetiescu dorințele generali ale romaniloru și ca,

conformu acestoru dorinție, guvernulu s'eu pota impleni dorinț'a. Pentru a demonștrá puritatele intenției mele, este destulu s'eu vi spunu, domniloru jurati, cã fapt'a mea n'a fostu ascunsa ci publica și cã, în ac'esta privinț'a, n'am fostu refutatu de nece unu romanu. Asie dara, eu am implenitu una dorinț'a. Singuru dlu procurorulu generalu s'a aflatu care, — de-si nu dora cu intenție rea, ci de siguru d'în întielegere falsa, — mi-atribue în articulu incriminat una intenție culpabilu și trage d'în elu consecințe false, la cari eu n'asii fi potutu cugetá nece una data. Înse prin una asemenea procedura, dlu procurorulu generalu oprime libertatea opiniunei și a cugetulu, fără carea nu se pote emendá nece una data vr'una institutiune nedrepta, și fără carea ar' subsistá înca și asta-di sclavi'a, atâtu de umilitoria odinora pentru genulu umanu; da, asie este, dlu procurorulu generalu împedeca prin procedur'a sa îndreptarea și ameliorarea unor institutiuni rele, cari porta în sine semburule nemulțumirei generali.

Cu toate aceste, spriginitu fiindu de conscientiositatele onorabilei jurii, nimicu nu me va intimidá d'a apărã în acestu locu adeverurile exprimate în articulu meu incriminat, protestandu contra a ori-ce intenție culpabilu, cu carea me acusa dlu procurorulu generalu.

Onorabili jurii!

Precum individii, asie si natiunile au drepturi inalienabili; aceste sunt mai vortosu dreptulu conservareii proprieii și alu determinatiunei libere, la cari nece unu individ, nece una natiune nu pote renunțá, fără d'a-si negá esistenț'a.

Eu sum atâtu de convinsu de acestu adeveru, aplicatu la ori-care natiune, fia romana, fia magiara, încãtu potu s'eu d'eu si eu, nu cu mai puțin dreptu decâtu Cicerone, care s'a declaratu asie despre immortalitatele sufletulu: „Si in hoc erro, quod animas hominum immortales esse credam, libenter erro, neque mihi hunc errorem, dum vivo, a nemine extorqueri volo“, — potu s'eu d'eu si eu despre natiuni: „Si in hoc erro, quod nationes liberæ esse credam, libenter erro, neque mihi hunc errorem, dum vivo, a nemine extorqueri volo; adeca: daca ratecescu, crediendu cã natiunile sunt libere, ratecirea mi-este dulce, și, până ce voiu traí, nece cã voiescu, ca cine-va s'eu smulga d'în mine ac'asta ratecirea. Credu înse, domniloru jurati, cã DVostre înca tienti la acestu principiu, fiindu-cã este unu adeveru sacru, contra carui-a nimone, fia individ, fia natiune, nu pote s'eu pecatuesca, fără d'a pecatuí contra sine însu-si

Constatandu ac'ast'a, voiu procede mai departe, pentru a-mi apărã articulu de sub acusatune.

Nu este misiunea mea d'a espune aci, în cãtu este ascuratu libertatea și independinț'a natiunei magiare prin pactulu asie numitu austro-magiariu d'în 867, cã ci totu scim, cã acestu pactu e condamnatu de multu nu numai prin opusetiunea legale a dietei, ci prin întreaga press'a independinț'e; de este adeveratu dara ce'a ce opusetiunea magiara profesoeza la tota ocaziunea, adeca cã libertatea și independinț'a natiunei magiare fure tradate prin pactulu memoratu; apoi este multu mai adeveratu și multu mai siguru cã, prin acelu-a-si pactu, însu-si esistenț'a natiunei romane este periclitata în gradulu supremu, ba potu afirmá cu totu dreptulu cã, ca factoru politicu alu ac'etei țiere, natiunea romana este condamnata la unu rol de sclavia perfecta, și înca chiaru prin lege.

A nune, în preambululu legii de natiunalitate d'în a. 1868 se dice: „Toti cetățianii Ungariei formeza dupa principiile fundamentale ale constituiunei un a natiune, natiunea indivisibilu a magiara.“

S'eu fimu drepti. Ce însemna ore ac'asta pusetiune a legii? Au nu nega ea ce'a ce este realu, ce'a ce este evidentu, adeca esistenț'a politica a natiunei romane? Ce ar' dice ore magiariulu, daca vr'una alta natiune i-ar' dictá una asemenea lege? De siguru, elu ar' dice, cã: ac'ast'a este sclavia; și eu i-asii dá dreptu deplinu, ba nu numai atât'a, ci m'asii nesuf totodata a-i usiurá pusetiunea. Aduceti-ve numai a minte, domniloru jurati, de epoc'a de germanisatiune a lui Bah candu toti, romani și magiari d'impreuna, luptãmu pentru drepturile nostre natiionali. Trebuie s'eu marturisescu cã, facia cu legea de natiunalitate sancționata în 1868, carea ni denega esisenț'a natiunale si, de una data cu ac'asta, rolulu politicu ce ni compete ca unei natiuni, noi romanii avemu înca și asta-di totu ac'ea-si pusetiune. Într'adeveru, asemenea legi contranaturali produc temere și nemulțumire, și nu se potu sustiené în țiere poliglote, fara ca s'eu nu provoace desastre și calamități mari, mai alesu în tempuri critice, candu este vortbu, ca institutiunile terei respective s'eu se apere prin sacrificie de sange și de avere.

Ac'asta lege de natiunalitate, injusta și contranaturalu, fù condamnata unanimu nu numai de toti deputatii nostri, ci si de întreaga press'a nostra natiunale asie, cãtu nu s'a aflatu nece una voce romana, carea s'eu fia luat sub scutul s'eu. Întrebu dara cã, într'unu momentu criticu care reclama în mesura mai mare sacrificie de sange și de avere, ore cu ce sufletu va apărã natiunea romana legea de natiunalitate d'în an. 1868? Senti-va ore atunci natiunea romana vr'unu entusiasmu? Apărã-va ore ca atunci una institutiune, contra carei-a a luptatu totu-de-un'a pre cale constituiunale?

Ca alegatori la alegerea memorata, atât în numele meu, cât și în numele celorlalți alegatori, cari m'au provocat la această, eu voi a me legitimă înainte onor. publicu romanu în privința corumperilor facute d'in partea ori-cui, care ne-aru fi sedusu la alegere, precum și în privința vinderii noastre de cunoștința cu ocaziunea alegerii de deputatu la dietă prezenta în Pest'a, înse că se potu face această facia cu dlu incriminatoriu Publicu, lu provocu

a) ca să binevoiesca a-si face cunoscutu publicului numele celu adevratu totu în acelu diurnalu, în care au facutu incriminarea; (Non quis, sed quid? Red.)

b) să binevoiesca a notifica publicului pre tote persoanele, fia acelea ori si cine, cari au comisu coruptiunile, precum si pre acei-a, cari fure corupti, de-ora-ce în incriminarea totu-si se face co-va deosebire, si

c) să binevoiesca a areta, în ce au statu acelea corumperi, si daca nu va face această, ce unu omu de omenia nu o potu refusa, apoi a priori *) dechiaru pre Dlu Publicu de omu infam si calumniatoriu.

Dlu Publicu în suspunulu sên, ca a dou'a deonorare comisa d'in partea romaniloru d'in districtulu Naseudului, areta portarea lor la Congregatiunea d'in 12. si 13. septembrie a. c. facia cu întrebarea în privința portarei protocolului Congregatiunei și în limbă magiara și facia cu constituirea senatului scolasticu districtuale.

Facia cu acestea, înainte de a vorbi în detaliu, trebuie să observu, cumcă D. Publicu — despre care debse să presupunu, că este bine informatu, — a fostu plinu de patime la descrierea desbaterii acestoru obiecte, că ei retace unele fapte intemplate, cari dau de totu alta lumina intemplantiloru.

Starea lucrului este urmator'a :

În privința portarei protocolului congregatiunei și în limbă magiara, de candu s'a codificatu legea în această privința, și s'a pretinsu de la Comitetu, ca să faca protocolulu și în limbă magiara, Comitetulu a aretat de trei ori anomalia legii și nepotința de a se impleni acea lege în districtulu Naseudului, și s'a rogatu, ca pentru acestu Districtu să se faca exceptiune de la lege, era Ministeriulu totu de-una a respinsu această cerere, observandu, că exceptiune de la lege s'eu modificatiunea legii numai legislatiunea le pote face, și asié până candu s'ar' intemplantă această pre calea legislatiunei, noi avemu să implenim legea, ba a datu Ministeriulu pentru Oficiolatu districtului Naseudu și unu translatoru permanentu, ca asié să se faca traducerea ei. (Ce favoru pentru Dvostra! Red.)

Resolutiunea d'in comisiune ministeriale a sositu în Nasedu de mai multe ori și de atunci a fostu transpusa în lege. Comisiune numerosa, alesa d'in medi-loculu Comitetului reprezentativu, spre a pregati agendele Comitetului, ca asié în Congregatiune să nu se pertracteze neci unu obiectu nesciutu mai înainte și nepertractatu în Comisiunea permanenta.

Acea comisiune a pertractatu în sedinti'a sa și numita resolutiune, și a aflatu, că acum nu mai este cu potința, ba neci consultu de a mai reflecta și a mai reprezenta, ei, de ora-ce acum existe unu translatoru, care acie limbă magiara, asié Congregatiunea să-lu faca pre acestu-a notariu onorariu, și să-lu insarcine cu ducerea protocolului congregatiunei și în limbă magiara.

Prin urmare, nu a ascunsu nimenea memoratulu respunsu ministeriale și publicarea nu a fostu neci una lovitura de bomba, precum dice dlu Publicu, pentru că a fostu cunoscutu mai d'inainte, și l'a potutu ceti fia care membru alu congregatiunei cu multu mai înainte de sedinti'a, și capitanulu supremu, prin propunerea translatorului de notariu onorariu și incredințarea lui cu ducerea protocolului și în limbă magiara, cari tote le-a primitu congregatiunea, nu a facutu alt'a decâtu ce'a ce eră să faca comisiunea permanenta.

În privința verificarei protocolului în limbă magiara, comitetulu reprezentativu a facutu atât'a, câtu i-a fostu cu potința, fără ca prin ace'a să fia atestatu contrariulu pasiloru s'ei mai d'inainte, înse cu petiorulu în luna nu va arunca neci odata, numai ca să evite condamnarea d'in partea dlui Publicu.*)

În privința constituiri senatului scolasticu districtuale, adevurul este urmatoriu :

Comitetulu administrativu, în un'a d'in congregatiunile sale mai d'inainte, în sensulu articolului de lege pentru scolele populari, a alesu d'in medi-loculu s'eu pre membrii senatului scolasticu districtuale, alegundi prin comitetu, și i-a facutu cunoscuti loculu competentu. Cu ocaziunea acestei alegeri nimenea d'între membrii congregatiunei nu a aflatu neci bataru o iota, că dor' nu ar' fi

*) Credemu, că sentința dlui Besanu este pre pripita; această se va vedea și d'in restulu scrisorei sale.

Red.

*) Dvostra, vedemu, că ve păditi bine d'a fi condamnatu de domni A n d r a s s y, etc. d'in Pest'a.

Red.

consultu a alege, și neci unulu d'între cei alesi nu s'a aflatu indemnata a nu primi alegerea. Ba înca unii se esprimara, cumcă e bine, că am adjunsu și această, ca se ne mai potemu și noi mesteca în scole, etc.

Facundu-se apoi cunoscute numele membrilor alesi inspectorelui scolasticu regescu, acestu-a i-a convocat pre toti, d'impreuna cu cei alesi d'in partea confesiuniloru, la una sedinti'a în Naseudu, la carea prezentandu-se mai toti, în prim'a sedinti'a ținuta sub presiulu inspectorelui secundariu, în urm'a provocarei acestui-a, ca membrii să se constituia în senatu scolasticu în sensulu legii scolastece, toti membrii presenti au dechiaratu unanimu, cumcă d'însii cu această ocaziune nu voru a se constitui d'in motivele :

a) pentru-că în întregu Districtulu nu existe neci una scola comuna, ci tote sunt confesionale, și asié senatulu scolasticu districtuale, ne avendu substratu, neci că e de lipsa, ca să se constituia;

b) pentru-că mai toti membrii alesi în senatulu scolasticu districtuale, sunt totu-una-data membri și ai senatului scolasticu confesionale alu unei s'eu altei confesiuni.

Acăsta declaratiune protocolara a asternut' o inspectorele scolasticu regescu la Ministeriulu cultelor și instructiunei publice, de unde apoi a sositu ordinatiunea îndreptata către Universitatea Districtului, ca resolve a numitului protocolu, prin care se dă inviatiune Universității, ca să faca cunoscutu membriloru senatului scolasticu, cum-că d'însii nu sunt îndreptatiti de a amena constituirea, dacă au primitu alegerea, apoi cum-că lips'a de scole comune nu pote fi excusare de a nu constitui senatulu scolasticu, de-ora-ce afacerile acelu-a sunt cu multu mai multe decâtu numai a supraveghia preste scolele comune, și, în urma, cum-că acea jurtare, că totu acei membri sunt membri și la senatele scolastice confesionale, nu impedează intru nemicu de a nu pot' fi și membrii senatului scolasticu districtuale, de-ora-ce afacerile și ale unuia și ale altui-a sunt totu unele și acele-a-si, și asié nu potu veni neci-una-data în colisiune.

Totu-una-data impune numita ordinatiune Comitetului reprezentativu, ca să invie pre membrii senatului scolasticu districtuale spre a se constitui în sensulu legii.

Acăsta e ordinatiunea ministeriale cea atâtu magiarisatoriu pentru Publicu*).

Destulu, că după-ce s'a publicatu ace'a în sedinti'a prima a Congregatiunei, întru adevuru, că au vorbitu unii, înse nu a d r e m, pentru-că argumentau, că congregatiunea să nu alege membri în senatulu scolasticu, era nu, ca membrii alesi să nu se constituia, până ce, în urma, vice-capitanulu P o r c i u s, ca presedinte alu comisiunei permanente a facutu observarea potrivita, că aci nu e vorb'a despre alegerea membriloru, pentru-că pre acei-a i-a alesu congregatiunea cu alta ocaziune fără ver' una exceptiune în contr'a legii scolastice, ci acum e vorb'a numai de a se invia, ca să se constituia. La această au tacutu toti, și apoi, la propunerea unui membru, deciderea despre acestu obiectu s'a aménatu până la 2-a sedinti'a, ca asié membrii alesi la senatulu scolasticu să se mai pota consulta până atunci, și apoi a dou'a d'i, în sedinti'a congregatiunei, reasumendu-se obiectulu, s'a cetitu pre rondu numele tuturor membriloru senatului scolasticu districtuale, alesi de Congregatiune, provocandu-se, ca să se constituia, s'eu, cari nu voru această, apoi să abdice, ca asié Congregatiunea înca cu această ocaziune să pota alege alții în loculu lor, la care 2 au abdicatu, alegundu-se în loculu lor alții, er' cei-a-l-alti membri au dechiaratu, că voiescu a se constitui.

Lucrat'a congregatiunea bine s'eu reu în acestu obiectu, va judeca viitoriulu și istori'a.*)

Nicolae Besanu,

Protonotariu distr. și alegatoriu d'in cerculu electoralu alu Monorului.

VARIETATI.

*) (Vandalismulu prusescu.) Prusii paru cu totu-a-dinsulu a-si fi pusu de cugetu, ca să esopereze prin terori și barbarie, ce'a ce nu li-pote succede prin arme. Ei voru lasa în Franci'a suveniru, cari i va presinta generatiuniloru franceze și Europei civilizate, ca pre nesce sugrumatori și orde rapitorie, cari nu stau neci câtu e mai putienu îndretrulu cosaciloru ruseci. Asié, diuariulu „Nouvelliste de Rouen“ a primitu d'in Athiers urmatori'a scrisore despre bestialitățile și neumanitățile, comise de „Culturvolk-ulu“ nemțiescu contr'a francesiloru: „Primariulu d'in Neuville și This d'impreuna cu adjunctulu s'eu și cu preutul d'in locu fure legati fedelesiu, asiediati pre nisce paie, unde apoi s'au mesuratu fia-carui-a

*) Dlu Besanu nu scie nece unu cuventu d'in limbă magiara, și totu-si vorbește asié.

Red.

*) Dni ministri R a j n e r și E ő t v ő s i u înse potu să ve judece și în prezente. Judecat'a loru vi este de siguru favorabile.

Red.

câte doue-dieci și cinci bâte. După această totu trei fure legati de codele cailor și tereiti prin tina. În fine, prusii s'au invoitu a-i elibera pentru sum'a de 1000 taleri pre unulu. De ora-ce înse primariulu avu numai 400 franci, spre completarea sumei cerute și s'a prefacutu cas'a în cenusia.*

*) (În prezente există) urmatoriile familie regente deposedate: 1) Veduv'a regelui Ottone de Greci'a (în 24. oct. 1862); 2) Conte de Chambord cu soci'a (2. aug. 1830); 3) Conte de Parisu cu 34 membri de familia (24. febr. 1848); 4) Regina Isabella de Spani'a cu 33 membri de familia (1869); 5) Franciscu II. regele de Neapolea cu 31 membri de familia (18. febr. 1861); 6) Principele Robertu de Parm'a cu 6 membri de familia (1859); 7) Principele Carolu de Braunschweig (7. septembrie 1830); 8) Imperatulu Napoleonu cu 9 membri de familia (1870); 9) Regele George de Hannover'a cu 4 membri de familia (1866); 10) Principele electoralu de Hessen cu 12 membri de familia (1866); 11) Principele Gustavu Wasa de Svedi'a (1809); 12) Imperates'a Charlott'a de Meșico (1867); 13) Principele Adolfu de Nassau cu 5 membri de familia (1866); 14) Marele principe Ferdinandu de Toscan'a cu 12 membri de familia (1860); 15) Principele Franciscu de Moden'a (1860); 16) Pap'a Piu IX (alungatu d'in potestatea temporaria, 1870); 17) Principele Cuza (detronatu la 11. febr. 1866). Continuarea va urm'a. „Inform.“

„Amvonulu“

Ionu Basaricescu pentru elaborate d'in sfer'a elocinției sacre, sub redactiunea lui I u s t i n u P o p f i u (Oradea-Mare, Grosswardein în Ungari'a), pentru an. 1871 (anulu II.), apare de doue ori pre luna, în numeri de câte doue cole, în formatu de carte mare. Va aduce totu felulu de predice de dominece, serbatori și de diverse ocaziuni. Pre numeratiunea se face de odata pentru anulu întregu. Pretiulu de d'începe de Carpati: 4 fl. v. a.; de d'încolo de Carpati: 1 galb.

Sciri electrice.

Berolinu, 29. nov. Tractatulu cu Bavari'a are putienu perspectiva de primire d'in partea camerei. Nationalii nu vreu să scia de concesiunile, ce au să se faca Bavariiei.

Vien'a, 29. nov. Diuariulu „N. Fr. Pr.“ i se anuncia d'in Constantinopolea, înse d'in fontana rusesca, că consululu anglesu Buchanan fû rechiamatu d'in Petruburg. Imperatulu Alessandru a ordonatu formarea unei armate de reserva. — Se dice, că Austri'a, Angli'a și Turci'a numai asié voru intră în conferința, dacă Rusi'a se va supune decisiuniloru conferinței, și dacă Prusii va promite că, în casu dacă Rusi'a s'ar' opune, va pasi d'impreuna cu celelalte poteri contr'a ei.

Londr'a, 29. nov. „Times“ anuncia: Respunsulu Angliei la a dou'a nota rusesca e gata; ministeriulu anglesu nu se va lasa a fi sedusu prin speranța unei conferințe; îndata-ce ținuta Angliei e stabilita, se va pot' negocia a supra posibilității unei conferințe. Angli'a dorește pacea, cu tote aceste-a înse se recere, ca Gorschakoff să si revoce prim'a sa nota.

Berlinu, 30. nov. Diariile mai noue d'in Parisu au unu tonu pacificu. „Figaro“ combate atrocitatea comitetului nationalu. Avangardele prusesci au ajunsu până la Tours. Corpulu diplomaticu și ministrii s'au mutat d'in Tours în Bordeaux. Principele de Hohenzollern, care s'a reintorsu d'in Versailles, s'ar' fi esprimat, că capitulatiunea Parisului se accepta pre inceputulu lui decembrie. Jules Favre va merge la Versailles în cauz'a novelor negociatiuni de pace.

Brusse'l'a, 30. nov. Raporturile „Independinței“ constaseza una perdere totala a armatei de nordu.

Londr'a, 30. nov. Not'a anglesa s'a espedatu la Petruburg. De-si această țiene strinsu la protestulu de mai înainte, lasa totu-si ore-care perspectiva pentru una întielegere pacinica.

Burs'a de Vien'a de la 30. novembre, 1870.

5% metall.	55.80	Londra	124.15
Imprum. nat.	65.—	Argintu	122.—
Sorti d'in 1860	91.40	Galbena	5.89
Act. de banca	727.—	Napoleond'or	9.94
Act. inst. cred.	248 25		

Proprietariu și editoriu ALESANDRU ROMANU

Redactoru respund. interim. IONU POBUTIU.